

ТАЛАБА-ЁШЛАРДА ҲАРБИЙ ВАТАНПАРВАРЛИК ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ МАНАВИЙ МАРИФИЙ ЙЎНАЛИШЛАРИ

Акбаров Анвар Тожиматович
ФарДу Ҳарбий таълим факултети

Маълумки, ёшларда ҳарбий ватанпарварлик тарбияси аجدодларнинг узоқ асрлар давомида шаклланган ахлоқий, маърифий камолотида муҳим ўрин эгаллаб келган. Ҳарбий ватанпарварлик ҳиссининг ёшлар тараққиётидаги аҳамияти шундаки, у доимо ўзининг ҳаётийлиги, таъсирчанлиги, меҳр-мурувватлилиги билан Ватанни мустаҳкамлаш, унинг сарҳадларини ҳимоя қилиш, халқни бирлаштиришга хизмат қилади.

Талаба-ёшларда ҳарбий ватанпарварлик ҳисси нафақат ахлоқий билимларни ҳосил қилишни кўзда тутаяди, балки ушбу меъёрлар уларнинг қарашлари ва эътиқодларига айланиб, одатдаги хулқ-атвор шакллари билан белгилаб беради. Ёшларда ҳарбий ватанпарварлик ҳиссини шакллантириш мақсади – уларда юксак ахлоқли фазилатларни таркиб топтиришдан иборат. Ҳарбий ватанпарварлик ҳисси қуйидагиларни ўз ичига олади:

талаба-ёшларда жамият билан алоқадорлик ҳисси, унга боғлиқлик, ўз хулқатворини жамиятнинг манфаатлари билан мослаштириш заруриятини шакллантириш;

ёшларни жамиятнинг ахлоқий идеаллари, талаблари билан таништириш, унинг тўғрилиги ва оқилоналигини исботлаш;

ёшлардаги ватанпарварлик ҳисси ҳақидаги билимларни ахлоқий эътиқодларга айлантириш ва эътиқодлар тизимини шакллантириш;

барқарор меҳнатсевар ҳис-туйғулари, юксак хулқ-атвор маданияти ва жамият аъзоларига ҳурматни шакллантириш;

тарғибот, ишонтириш, шахсий намуна, машқ қилдириш, рағбатлантириш, ўз-ўзини танқид қилишга оид фазилаҳарни бойитиш;

талаба-ёшларда юксак ахлоқий одатларни таркиб топтириш кабилар.

Олий таълим муассасаларида талаба-ёшларни ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялашда ижтимоий омиллар билан бир қаторда, мақсадга йўналтирилган таълимтарбия жараёни муҳим ўрин тутаяди. Талаба фаолиятининг асосий тури ўқиш бўлиб, унда ҳарбий ватанпарварлик ҳиссининг ривожланиши ушбу фаолият турининг тўғри ташкил этилиши ва мақсадга мувофиқ йўналтирилишига боғлиқ.

Бизнинг фикримизча, юқорида санаб ўтилган уч йўналиш ватанпарварлик тарбияси тизимининг ўзагини ташкил этиши керак. Буни қуйидаги шарҳлар билан ёритиб бериш мумкин:

1. Қачонки, қайси бир давлат ёки армия шахсий таркиби манавий-ахлоқий ва руҳий жиҳатдан турғун бўлса, улар ўз Ватанларига чексиз муҳаббат ва қўшинларига садоқатда бўлса, улар ўзишларини ҳақ эканликларига чуқур ишонишса, жонларини ҳам фидо этишга тайёр бўлсалар, бундай халқ ёқиқўшин ҳеч қачон енгилмайди. Чунки, улар манавий жиҳатдан етук, руҳий жиҳатдан эса турғун инсонлардир. Бундай инсонлар машаққатлар, қийинчиликлар олдида эсанкирамайди, иккилаҳмайди, аксинча, улар бор шижоатлари ила ва барча воситалар билан фақат талаба учун

курашадилар. Тарихдан бизга маълумки, кўп урушлар натижаси охир-оқибатда жанг қилаётган томон қўшинларининг руҳий ҳолатига боғлиқ бўлган. Масалан, ҳарбий тактиканинг юқорида ражада эканлиги. Демак, шундай экан, бизнинг вазифамиз ўз Ватанига чексиз садоқатда бўлган, маънавий-руҳий жиҳатдан етук, турғун ёш авлодни тарбиялаш, уларда Ватан равнақи учун, мустақиллиги учун, зарур бўлса жониниҳам фидо этишга тайёр бўлишдек хислатларни шакллантиришдир.

2. Армия шахсий таркиби нафақат маънавий-ахлоқий ва руҳий жиҳатдан, балки ҳарбий-техник тайёргарлиги жиҳатидан ҳам юқори савияда тайёрланган бўлмоғи керак. Бу шахсий таркиб ҳарбий билимлар, малакаларни эгалламоғи, улар интизомли ва тартибли бўлишлари, ҳарбий қасамёд ва низом талабларини сўз сиз бажаришлари, қўл остидаги жанговар техника ва қуроллардан моҳирона фойдалана олишлари керак деганидир. Албатта, юқорида айтилиб ўтилган барча жанговар хислатлар, ёшларда ватанпарварлик тарбиясининг асосий йўналишларидан бири бўлган ҳарбий-техник тайёргарликдас ҳақллантирилади. Бу ишларни амалга оширишда, ҳарбий-техник жиҳатдан юқори даражада тайёрланган ёшларни тарбиялашда талим муассасаларида олиб борилаётган, «Ватанпарвар» ташкилоти қошидаги тўғарақлар ўзларини улкан ҳиссаларини қўшишлари керак.

3. Ватанпарварлик тарбиясини асосий йўналишларидан яна бири, ёшларнинг амалий-жисмоний тарбияси ҳисобланади. Бу йўналиш ёшларда жисмоний чиниқишни, яъни уларни ҳарбий хизмат даврида ҳам, тинчлик вақтида ҳам катта жисмоний юкларни (нагрузкларни) сабот билан енгиш қобилиятини тарбиялайди. Жисмоний жиҳатдан чиниққанлик –бу нафақат соғлом танага эга бўлиш, балки, бу Ватан ҳимоясига ва меҳнатга тайёргарлик ҳамдир. Ҳозирги статистик маълумотларга қараганда, аксарият ёшларнинг саломатлиги ва жисмоний тайёргарлиги қўйилаётган талабларга жавоб бермайди. Бу камчиликлар умум ўрта таълим мактабларида, лицей ва коллежларда, ёшлар ташкилотларида, жисмоний тарбияни талаб даражасида олиб борилмаганлиги, бу муҳим ишга, айтиш мумкинки, Давлат аҳамиятига молик бўлганишга кўп ҳолларда юзаки ёндошилаётганликдан далолат беради.

Ҳозирги вақтда, Ўзбекистонда бир неча қонун ва қарорлар анашу муаммоларни бартараф этиш, ёшларнинг жисмоний тарбиясини яхшилаш мақсадида Президент ва ҳукумат томонидан қабул қилинган ва бу борада сезиларли ишлар амалга оширилмоқда.

Ўзбекистон мустақиллик, тараққиёт йўлидан буюк келажак сари шахдам одимлар ташлаб бормоқда. Меҳнатсевар, тинчлик-парвар, тараққиёти юксак даражада бўлган, маданияти, фани ривожланган, ҳуқуқий жамият пойдеворини яратиш жараёнида ёш авлоднинг ҳам, албатта ўз ўрни бўлиши керак. Ёш авлодни буюк келажак қурувчилар сифатида тарбиялаш, уларни халқимизнинг бугунги кундаги улкан яратувчанлик ишларининг муносиб давомчилари сифатида вояга етказиш учун Президентимиз, ҳукуматимиз барча ишларни амалга оширмоқдалар. Халқимизнинг мана шу эзгу ниятларини рўёбга чиқариш учун ҳукуматимиз томонидан бир қатор қонунлар, қарорлар қабул қилинди. Булар жумласига, “Таълим тўғрисида” ги қонун, «Кадрлар тайёрлашнинг миллий дастурлари», «Соғлом авлод учун», “Баркамол авлод давлат дастури” ва бошқалар қиради. Бу қонунлар бизларгатаълим ва тарбиянинг барча турлари билан бир қаторда ёшларнинг ватанпарварлик тарбиясини ҳам

мазмунан сифат жиҳатидан янада юқори даражаларда ташкил этиш ва амалга ошириш имконини беради.

Юқорида таъкидлаб ўтганимиздек, Ўзбекистон халқи буюк давлат, жамият қурилиши йўлида мардонавор меҳнат қилмоқда.

Бизнинг кундалик вазифамиз, ёшларни анашу қурилишлар жараёнига жалб қилиш, улар онгига Ўзбекистоннинг буюк келажаги айнан, ёшлар қўлида эканлигини сингдириш, кундалик машғулотлар, турли тадбирлар давомида уларда ватанпарварлик, миллат парварлик туйғуларини уйғотиш ва бу туйғуларни асраб-авайлаб тарбиялашдир. Барчамизга яхши маълумки, ҳозирги кунларда бизнинг минтақамизда, хусусан, Марказий Осиёда ижтимоий-сиёсий аҳвол кескин бўлиб қолмоқда.

Турли диний экстремистик, ақида параст гуруҳларнинг ҳокимият учун курашиши, уларни бизнинг жамият учун умуман ёт бўлган дунё қарашларини тарғиб қилиши Ватанамиз мустақиллигига, унинг тинчлик севар кўп миллатли халқига ҳавф туғдириши мумкин.

Бу гуруҳларнинг ёшлар ўртасида олиб бораётган бузғунчилик тарғиботлари ҳеч кимни бефарқ қолдирмаслиги керак.

Биринчи Президентимиз И.А.Каримов айтганларидек, «Ёшлар учун курашиш керак». Бу кураш бизнинг ҳар бир машғулотларимизда, ўтказаятган тадбирларимизда ўз аксини топиши, қисқасини айтганда эса, Ватан парварлик тарбияси ишларининг бош низоми бўлиб қолиши керак.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. А.И. Ибрагимов “Ватантуйғуси”. Тошкент 1996 йил. 24-25-б.
2. “Ватан ҳимояси муқаддас бурч”. Тошкент ҳарбий нашриёт. 2000 йил. 31-32-б.
3. Маматов О. Ватанпарварлик - миллий истиқлол мафқурасининг муҳим таркибий қисми. Тошкент-2001й.
4. Антонов АС, Артамонов БА, Коробков БМ, Магидович ЭИ Танк. - М. Милитарй публишинг ҳоусе , 1954 .
5. Бабаджанян АХ (эд .) Танкс анд танк армиес . - М. : Милитарй публишинг ҳоусе , 1980. - 432 п.
6. Карпенко АВ Лосал арморед веҳислес _ ревиену оутпут (1905-1995). - Ст. Петерцбург : Невский Бастион, 1996. - 479 п., Илл .